

Uitvoeringsplan aanpak ondermijning gemeenten Duiven en Westervoort 2024

Een georganiseerde overheid tegenover georganiseerde misdaad

Zaaknummer: Z/24/119240
Documentnummer: 201654589
Datum: 14 maart 2024

Inhoudsopgave:

1. Inleiding	3
2. Wat is ondermijning?	4
3. Doelstellingen	5
4. Communicatie	7
5. Financiën	8
6. Evaluatie	8
7. Bijlage 1: Actieplan 2024	9

Hoofdstuk 1: Inleiding

Criminelen uit de onderwereld maken steeds meer gebruik van diensten van de bovenwereld. Boven- en onderwereld raken zo met elkaar verweven. Door de vermenging van de onder- met de bovenwereld lijken criminelen soms onaantastbaar te zijn. Dit noemen we ondermijning en via deze ondermijning beïnvloeden en bedreigen criminelen onze samenleving.

In criminele circuits gaan miljarden euro's om. De verleiding om hieraan mee te doen en snel geld te verdienen, is onder bepaalde kwetsbare groepen groot. Als iemand eenmaal in het criminele netwerk zit, is het moeilijk om hier weer uit te ontsnappen. Reden genoeg om ondermijning weer als prioriteit op te nemen in ons Integraal Veiligheidsplan 2023-2026. Daarbij past een goed doordacht "Uitvoeringsplan aanpak ondermijning" dat aansluit op het eerdere uitvoeringsplan (2021-2023) net als op het werkplan van Samen Weerbaar 2023-2024.

Kleine chronologische terugblik

2017:	Ondermijningsbeeld opgesteld door het RIEC
2018:	Gestart met Plan van Aanpak Ondermijning
2019-2020:	Uitvoeringsplan aanpak ondermijning 2019-2020 Evaluatie (+infographic 2019 & 2020)
2021:	Weerbaarheidsscan opgesteld door het RIEC
2021-2023:	Uitvoeringsplan aanpak ondermijning 2021-2023 Terugblik (infographic 2021, 2022 en 2023)
2024:	Uitvoeringsplan aanpak ondermijning 2024

Looptijd uitvoeringsplan

Dat nu gekozen wordt voor een uitvoeringsplan voor de duur van slechts een jaar heeft ermee te maken dat het jaarplan van Samen Weerbaar loopt van 2023-2024. Het is logisch om het gemeentelijke Uitvoeringsplan aanpak ondermijning gelijk op te laten lopen met dit regionale werkplan. Het opvolgende werkplan van Samen Weerbaar zal een looptijd hebben van 2025-2026. Het lokale uitvoeringsplan en het districtelijke werkplan lopen dan vanaf 2025 gelijk op.

Leeswijzer

In het actieplan (bijlage 1) is te lezen welke concrete acties wij willen gaan uitvoeren in 2024. Voordat wij deze opsomming van acties beschrijven, staan we in hoofdstuk 2 eerst nog kort stil bij het begrip "ondermijning". Wat houdt dit nu precies in?

Hoofdstuk 3 gaat vervolgens op de doelstelling van dit uitvoeringsplan in. Waar richten wij onze aandacht op en met wie doen we dat?

Hoofdstuk 4 gaat over de communicatie rondom ondermijning. Hoofdstuk 5 gaat in op de financiële aspecten van dit uitvoeringsplan en hoofdstuk 6 geeft aan wanneer een evaluatie van het uitvoeringsplan op de planning staat.

Hoofdstuk 2: “Ondermijning”

Wat is ondermijning?

Een definitie geven van ondermijning is lastig, want ondermijning is een gevolg van veel verschillende vormen van criminaliteit, waarbij de grenzen tussen de bovenwereld (de 'gewone' maatschappij) en de onderwereld (criminelen) vervagen. Criminelen richten voor hun activiteiten bedrijven op, vragen vergunningen aan en huren en kopen panden. Hiervoor hebben ze in de 'bovenwereld' medewerking nodig van bijvoorbeeld makelaars, autoverhuurbedrijven, administratiekantoren en notarissen. Je kunt ondermijning zien als het constante gebeuk van georganiseerde criminaliteit (onderwereld) op onze samenleving (bovenwereld). Ondermijning is een probleem dat de maatschappij verzwakt en uiteindelijk zelfs ontregelt. Het is groter dan je denkt, dichterbij dan je denkt en inwoners hebben er last van. Sterker nog, het raakt ons uiteindelijk allemaal.

Wat valt er allemaal onder ondermijning?

- Drugs (handel en productie) en drugsafvaldumpingen;
- Witwassen;
- Handel in illegale vuurwapens en illegaal vuurwerk;
- Zorgfraude;
- Heling;
- Vastgoedfraude en -criminaliteit;
- Mensenhandel, waaronder arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting (onvergunde/illegale prostitutie) en criminele uitbuiting;
- OMG's (criminele motorbendes);
- Cybercriminaliteit door criminele bendes.

Wat zijn signalen die (kunnen) duiden op ondermijning?

De kapper waar je nooit terecht kunt voor een afspraak...

Die winkel om de hoek waar nooit klanten komen...

De huurder die grote bedragen alleen contact wil betalen...

De buurman die altijd afgeplakte ramen heeft...

Je zus die een persoonsgebonden budget (Pgb) heeft, maar geen zorg krijgt....

Een kennis met een veel te dure auto en een kleine portemonnee...

Kortom: er zijn veel variaties mogelijk bij dit veelkoppige monster.

Hoofdstuk 3: Doelstellingen

Hoofddoel van dit Uitvoeringsplan is het aanpakken, terugdringen en waar mogelijk voorkomen van ondermijnende activiteiten. Dit kunnen we als gemeente niet alleen. Gelukkig bestaat er al vanaf 2015 een districtelijke samenwerking binnen Gelderland-Midden. Veiligheidspartners (15 gemeenten, het Openbaar Ministerie, de politie, de Belastingdienst, het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) en de provincie) werken in het districtelijk programma Samen Weerbaar samen tegen ondermijning. Elke ketenpartner levert een bijdrage aan de aanpak. Zo krijg je een georganiseerde overheid tegen de georganiseerde criminaliteit.

In het werkplan van Samen Weerbaar 2023-2024 zijn vier ondermijningsthema's geprioriteerd: mensenhandel, drugscriminaliteit, witwassen en zorgcriminaliteit. Hier sluiten wij als gemeente zoveel mogelijk bij aan.

De thema's uit de in 2021 opgestelde weerbaarheidsscans blijven uiteraard van belang:

1. bewustwording en organisatie
2. informatiepositie
3. beleid en handhaving
4. integere en veilige werkomgeving
5. communicatie

Hieronder geven we aan wat we in 2024 op deze vijf thema's gaan of blijven doen.

Ad. 1 Bewustwording en organisatie

Ook in 2024 willen we aandacht blijven besteden aan bewustwording bij medewerkers, inwoners en ondernemers en proberen de meldingsbereidheid van al deze categorieën te vergroten.

Vanaf 2023 zijn de gemeenten Duiven en Westervoort aangesloten op Meld Misdaad Anoniem (MMA), waardoor (externe) signalen eerder ontvangen worden en kunnen worden gemonitord. Via sociale media is een campagne gevoerd om MMA meer bekendheid te geven. In 2024 willen we meer specifiek een publiekscampagne voeren vanuit MMA over de gevaren van synthetische drugs en meldingsbereidheid.

Ondanks dat het interne meldpunt goed gevonden wordt, blijft dit aandacht behoeven. Er zal aandacht zijn voor interne en externe bewustwording over het thema mensenhandel. Ook willen we van medewerkers en externe partners hun kennis vergroten op het thema drugs.

Ad. 2 Informatiepositie

Onze informatiepositie willen we verbeteren door deel te nemen aan project Theseus. Dit project kleurt bedrijventerreinen in aan de hand van informatie uit diverse (open) bronnen en straatinformatie. Is er voldoende informatie, dan krijgt het bedrijf een groen label. Daar waar geen of onvoldoende informatie is, krijgt het bedrijf een wit label en wordt een controle gepland. Blijkt uit de verzamelde informatie dat er mogelijk iets mis is, dan volgt een rood label en plannen we een controle met meerdere ketenpartners in. Zo willen we beter zicht krijgen op 'witte vlekken' en 'rode labels' controleren en waar nodig handhavend optreden.

Mede ten behoeve van de informatiepositie is met de politie en de ODRA afgesproken dat we iedere zes weken een controle plannen. Dit kan zijn om witte vlekken te bezoeken of een thema-controle te doen. De controles kunnen ook gericht zijn op het actueel houden van de signalenlijst.

Een signalenlijst wordt gevuld met signalen vanuit het meldpunt ondermijning, alsmede door signalen van ketenpartners die deelnemen aan het lokale ondermijningsoverleg (politie / ODRA + eventueel een andere ketenpartner, bijvoorbeeld de douane).

Tijdens dit overleg worden (opgepluste) signalen besproken. Als een signaal genoeg concreet is, dan kan een signaalformulier bij het RIEC worden ingediend. Het signaal zal dan besproken worden op het Infoplein van het RIEC. De deelnemers van het Infoplein hebben een convenant afgesloten, waardoor informatie gedeeld mag worden. Tijdens het Infoplein wordt een signaal verder opgeplust en wordt er gekeken welke partner het beste een interventie uit kan voeren.

Themacontroles kunnen op diverse onderwerpen zien. Zo hebben wij in het verleden een controle gedaan gericht op de automotive branche, op garageboxen en op het buitengebied. Dit kan ook zijn horeca of bijvoorbeeld een bedrijventerrein.

Indien gewenst kunnen we ons ook in 2024 laten bijstaan door getrainde toezichthouders van het DOT (Districtelijk ondermijningsteam).

Waar in 2023 diverse controles in het kader van het DOR (Digitaal opkopers register) zijn uitgevoerd, zal dit ook in 2024 de aandacht hebben.

In 2024 wordt, met ondersteuning van Samen Weerbaar, per gemeente een actieweek gehouden. In deze week zullen er thematische controles worden uitgevoerd.

Ad. 3 Beleid en handhaving

Door diverse uitspraken van de Raad van State is het Damoclesbeleid aan een update toe. Een schrijfgroep, bestaande uit medewerkers van diverse gemeenten binnen Gelderland-Midden, de programmacoördinator van Samen Weerbaar en de accountmanager en jurist van het RIEC, zal in 2024 een conceptbeleid opleveren.

Het Bibob-beleid is gedateerd en heeft een update. Hier zal mee worden gewacht totdat het project Phoenix van de provincie wordt gestart. Door dit project komt extra menskracht voor het onderwerp Bibob (tijdelijk) beschikbaar. Deze extra capaciteit kan gebruikt worden om bewustwording en kennis bij de betreffende afdelingen te vergroten (RSO, VTH, Sociaal Domein), waardoor bij de implementatie van nieuw beleid een hogere acceptatie verwacht kan worden.

Vanwege aanstaande nieuwe wetgeving (Wet regulering sekswork) zal bekeken moeten worden of het prostitutiebeleid aangepast moet worden. Daarbij komt ook dat de prostitutiecontroles waarschijnlijk van de politie naar de gemeente gaan. Hiervoor loopt in onze regio al een pilot. Het DOT krijgt hier ook een taak in.

Het updaten van dit beleid is één van de onderdelen van het werkplan van Samen Weerbaar.

Ad. 4 Integere en veilige werkomgeving

Agressie, intimidatie en beïnvloeding hebben een ondermijnend effect op de werking van de overheid. Bestuurders en ambtenaren met een publieke taak moeten hun werk integer en veilig kunnen uitvoeren: ze moeten incidenten of signalen van ondermijning kunnen en durven melden en erop kunnen vertrouwen dat meldingen worden opgevolgd. Daarnaast vereist het dienstverlenende karakter van publieke taken een kritische en integere houding.

1Stroom heeft in 2023 een medewerkerstevredenheidsonderzoek gedaan naar sociale veiligheid. De resultaten van dit onderzoek zijn inmiddels bekend. Per afdeling zal er een plan op maat worden gemaakt om de sociale veiligheid te vergroten. De OR heeft de suggestie gedaan om sociale veiligheid onderdeel te laten worden van het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers van 1Stroom.

Vanuit Samen Weerbaar worden er handvatten geboden om het thema integriteit op een goede manier bespreekbaar te maken.

Ad. 5 Communicatie

Zie hiervoor hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 4: Communicatie

Communicatie is een essentieel onderdeel in de aanpak van ondermijning. De gemeenten Duiven en Westervoort zetten in op zowel interne als externe communicatie. Door goed te communiceren en zo inwoners, ondernemers en collega's bij de aanpak van ondermijning te betrekken, vergroot je zowel de bewustwording als de meldingsbereidheid.

De communicatie vindt zo gericht mogelijk en aan de hand van de volgende communicatievormen plaats:

1. *Algemene communicatie.*
Via de gemeentelijke website en/of (lokale) media en/of sociale media zo veel mogelijk inwoners en bedrijven bereiken en informeren over (de aanpak van) ondermijning. Een voorbeeld is een persbericht in de lokale krant over de sluiting van een drugspan of een themapagina over bijvoorbeeld zorgfraude.
2. *Doelgroepgerichte / gebiedsgerichte communicatie.*
Een doelgroep of gebied schriftelijk / mondeling informeren over (de aanpak van) ondermijning. Bijvoorbeeld een gesprek met ondernemers tijdens een integrale controle.
3. *Individuele communicatie.*
Persoonlijke voorlichting aan een inwoner of bedrijf over (de aanpak van) ondermijning. Een manier waarop dit plaatsvindt is een Bibob-intakegesprek met een ondernemer. Een ander voorbeeld is een 'STOP-gesprek', dat wordt gevoerd als er signalen van ondermijning zijn om overtredingen en ondermijningssituaties te voorkomen of te stoppen.

De gemeentelijke toezichthouders / BOA's, maar ook de politie spelen een grote en belangrijke rol in de communicatie richting inwoners en bedrijven. Inwoners en bedrijven kunnen bij hen terecht voor vragen. Daarnaast vragen wij de politie en overige partners te communiceren via hun sociale media over het thema ondermijning om het bereik te vergroten.

Verder is veel winst te halen door goede communicatie aan de voorkant van bijvoorbeeld Bibob-onderzoeken, sluitingen van drugspanden en de aanpak van heling. Via een vooroverleg of een intakeoverleg kunnen inwoners, ondernemers, maar ook eigenaren van (drugs)panden goed worden geïnformeerd. Dit kan in grote mate het onbewust overtreden of in de toekomst nogmaals overtreden van de regels c.q. ondermijndend gedrag voorkomen.

Elk jaar wordt er een communicatiekalender veiligheid, met o.a. onderwerpen in het kader van ondermijning, opgesteld. In deze kalender staat concreet beschreven welke communicatie over veiligheid/ondermijning wanneer plaats gaat vinden.

Aan het eind van het jaar 2024 zal een terugblik gemaakt worden. Dit gebeurt in de vorm van een infographic. In de infographic zal o.a. worden opgenomen hoeveel bestuurlijke maatregelen er zijn genomen in het kader van drugs in woningen, welke bestuurlijke maatregelen zijn genomen vanwege drugshandel op straat, hoeveel bibob-onderzoeken er zijn uitgevoerd en welke acties wij verder hebben gedaan.

De infographic zal via diverse kanalen worden gedeeld (website, krant, sociale media).

Hoofdstuk 5: Financiën

Voor de gemeente Duiven is er voor de aanpak van ondermijning een bedrag van € 5.000,00 per jaar beschikbaar vanuit het algemene veiligheidsbudget. Voor de gemeente Westervoort is voor de aanpak van ondermijning eveneens een bedrag van € 5.000,00 per jaar beschikbaar vanuit het algemene veiligheidsbudget. De kosten voor het actieplan bedragen € 3.700 per gemeente. Mochten er meer (kleine) uitgaven op het gebied van ondermijning nodig zijn, dan kunnen die worden opgevangen vanuit het algemene veiligheidsbudget.

Los van de “standaard” kosten (die we ook al eerder hadden), zullen er in 2024 extra kosten zijn, omdat de frequentie van het aantal integrale controles omhoog gaat naar in principe eenmaal per zes weken. De ODRA maakt deel uit van de controles en voor hun inzet is een vergoeding verschuldigd. Deze extra kosten bedragen circa € 2.000 te verdelen over Duiven en Westervoort en kunnen indien nodig (als het ODRA-budget niet toereikend is) worden bekostigd vanuit het algemene veiligheidsbudget van beide gemeenten.

Hoofdstuk 6: Evaluatie

Eind 2024 zal met een korte evaluatie worden bekeken welke onderdelen uit dit uitvoeringsplan afgerond zijn of moeten worden meegenomen naar het volgende plan. Daarnaast zal wederom een infographic worden gemaakt.

BIJALGE 1: Actieplan 2024

Nr	Actie	Datum gereed / uitvoering	Benodigd budget 2024
Bewustwording en organisatie			
1	Bewustwordingsbijeenkomst mensenhandel intern en extern	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
2	Organiseren van weerbaarheidsdagen aanpak van ondermijnende criminaliteit (drugs) in samenwerking met PVO (Platform Veilig Ondernemen)	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
3	Themadag drugs + witwassen	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
4	Bewustwordingsbijeenkomst zorgfraude	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
Informatiepositie			
5	Voorlichting geven over het interne meldpunt ondermijning	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
6	Uitvoering aanpak ondermijning via ondermijningsoverleggen (praktisch, basisteam, het Infoplein en mensenhandeloverleg RIEC)	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
7	Project Theseus	2023-2024	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
8	Integrale controles (gemeente, politie, ODRA) 6-wekelijks	Doorlopend	Extra kosten door inzet ODRA à 1.000 euro per gemeente
9	Controle DOR	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid en VTH.
10	Actieweek thematisch	In overleg met Samen Weerbaar	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
Beleid en handhaving			
11	Uitvoering Wet Bibob en het voeren van 'STOP-gesprekken'.	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.

			Het gebruik van het Handelsregister van de KVK + KVK natuurlijke personen en het laten uitvoeren van onderzoek door het Landelijk bureau Bibob kosten geld. Kosten KVK € 500,00 per jaar per gemeente. Onderzoek landelijk bureau: € 700,00 per onderzoek
12	Het actualiseren van het Bibob-beleid	Afhankelijk van project Phoenix van de Provincie	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
13	Uitvoering van het Damoclesbeleid	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid en Toezicht en Handhaving.
14	Het actualiseren van het Damoclesbeleid	In overleg met Samen Weerbaar	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
15	Uitvoering helingbeleid	Doorlopend	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid en Toezicht en Handhaving.
Integere en veilige werkomgeving			
16	Het meer onder de aandacht brengen van het thema integriteit (Samen Weerbaar)	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
Communicatie			
17	Communicatie toolkit mensenhandel (t.b.v. inwoners)	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
18	Voorlichtingscampagne MMA/Synthetische drugs	In overleg met Samen Weerbaar	Vanuit Samen Weerbaar
19	Voorlichting aan inwoners over (de aanpak van) ondermijning bijvoorbeeld tijdens evenementen als Westervoort in Beweging en Duuve te Gek.	Q3 2024	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid. Kosten evenementen: € 1.500,00 gemeente Duiven en € 1.500,00 gemeente Westervoort
20	Voorlichting geven over mensenhandel, drugs/witwassen en zorgfraude via de Duivenpost en	Paar keer per jaar conform communicat	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.

	Westervoortpost en via sociale media.	iekalender OOV	
21	Communicatie rondom sluiting drugspand: posters op het pand hangen, bewonersbrief voor omwonenden, persbericht	Na elke sluiting	Reguliere werkzaamheden Beleidsmedewerkers Openbare Orde en Veiligheid.
	Totale kosten gemeente Duiven		€ 3.700
	Totale kosten gemeente Westervoort		€ 3.700